

Rapport

Klacht

Verzoekers klagen er over dat vertegenwoordigers van het Ministerie van Buitenlandse Zaken tijdens zittingen in bepaalde gevoerde procedures zich onjuist, negatief en belasterend over verzoekers hebben uitgelaten. Het betreft een hoorzitting bij het Ministerie van Buitenlandse Zaken van 6 februari 2008, een zitting bij de Raad van State op 29 april 2008 en de rechtbankzitting van 21 november 2008.

Beoordeling

Algemeen

De heer J. en anderen zoeken, namens de in deze zaak klagende organisaties, regelmatig contact met het Ministerie van Buitenlandse Zaken. Zij stellen het ministerie met name vragen over de Toescheidingsovereenkomst met Suriname. De diverse organisaties voeren in het kader van verzoeken om openbaarmaking van informatie op grond van de Wet openbaarheid van bestuur (Wob) meerdere procedures tegen het ministerie.

Bevindingen

Visie van verzoekers

Op 17 juni 2008 legden verzoekers een klacht over de handelswijze van medewerkers van het Ministerie van Buitenlandse Zaken tijdens een hoorzitting op 6 februari 2008 voor aan de Nationale ombudsman. Verzoekers vonden dat zij tijdens die hoorzitting onheus waren bejegend. Volgens hen was er vanuit het Ministerie van Buitenlandse Zaken een hetze tegen hen ontstaan.

Hierna zonden verzoekers twee verklaringen over de bejegening tijdens een zitting bij de rechtbank in november 2008 aan de Nationale ombudsman. Volgens verzoekers werd hieruit duidelijk dat het ministerie verzoekers continu in een kwaad daglicht stelden.

Verzoekers stuurden op 16 december 2008 een afschrift van de brief van hun advocaat van 4 december 2008 gericht aan het Ministerie van Buitenlandse Zaken toe. Ook hieruit bleek volgens verzoekers dat de ambtenaren van het ministerie, omdat zij de visie van verzoekers over de Toescheidingsovereenkomst kennelijk niet deelden, zich schuldig maakten aan laster en smaad.

Kern van de klacht

Op 14 april 2009 sprak een medewerker van de Nationale ombudsman telefonisch met de heer J. In dat gesprek kwam naar voren dat verzoeker van mening is dat hij, en de verenigingen en stichtingen die hij vertegenwoordigt, in diverse procedures consequent

door de medewerkers van het Ministerie van Buitenlandse Zaken in een negatief daglicht worden gesteld. Er worden telkens onjuiste en belasterende dingen over hem en de organisaties gezegd.

In overleg met verzoekers is vervolgens de formulering van de klacht tot stand gekomen, waarbij de Nationale ombudsman aangaf zich in zijn onderzoek tot de beoordeling van de bejegening tijdens drie verschillende zittingen te beperken.

Visie van het Ministerie van Buitenlandse Zaken

De minister deelt de visie van verzoekers niet. Er is geen sprake van een situatie waarbij verzoekers door medewerkers van het Ministerie van Buitenlandse Zaken continu in een negatief daglicht worden gesteld. Ook is er geen hetze vanuit het Ministerie van Buitenlandse Zaken tegen verzoekers. Dit standpunt heeft de minister door pleitnota's en overige stukken met betrekking tot de drie genoemde zittingen onderbouwd. Verder heeft de minister het standpunt mondeling op de hoorzitting bij de Nationale ombudsman toegelicht.

In reactie op het verslag van bevindingen, benadrukt de minister dat de visie, die is uitgedragen in de pleitnota van het Ministerie van Buitenlandse Zaken van de zitting van 29 april 2008, refereert aan de pleitnota van klagers voor de hoorzitting van 6 februari 2008.

Op 12 augustus 2009 zond de minister alle relevante stukken met betrekking tot de drie genoemde zaken toe. Hierbij bevonden zich alle pleitnota's van verzoekers en het ministerie.

Uit de door partijen ingezonden stukken blijkt het volgende:

De hoorzitting van 6 februari 2008

Op 31 oktober 2007 verzochten verzoekers met een beroep op de Wob om informatie over de Toescheidingsovereenkomst. Tegen de afwijzing tekenden verzoekers bezwaar aan. Op 6 februari 2008 vond in het kader van het bezwaar een hoorzitting plaats.

In de brief van 17 maart 2008 klaagden verzoekers bij het ministerie over de gang van zaken tijdens deze hoorzitting. De klacht ging onder meer over de wijze waarop de voorzitter van de hoorzitting tijdens de hoorzitting verzoeker had bejegend.

Vervolgens handelde het Ministerie van Buitenlandse Zaken de klacht op 29 april 2008 af. In de klachtaffandelingsbrief achtte de minister de gedraging behoorlijk. Het volgende werd hiervoor overwogen.

"De voorzitter van de hoorcommissie heeft aangegeven u niet grof, onbeleefd dan wel onrespectvol te hebben behandeld. De overige leden van de hoorcommissie hebben dit onderschreven. Uit het verslag van de hoorzitting blijkt dat het u te doen was om de handhaving van de Toescheidingsovereenkomst te bewerkstelligen danwel deze aan de orde te stellen. De voorzitter heeft aangegeven dat zij u erop heeft gewezen dat de bestuursrechtelijke hoorzitting daar niet voor dient. Ook heeft de voorzitter aangegeven dat zij er een aantal keer bij u op heeft aangedrongen duidelijk te maken waar het bestuursrechtelijke verband zit. Los daarvan bent u volledig (en uitgebreid) in de gelegenheid gesteld uw bezwaren nader toe te lichten, waar een hoorzitting ook toe dient. Dat u dit als onheuse bejegening heeft ervaren is vervelend. Echter, het op een dergelijke wijze leiden van een hoorzitting komt mij niet onprofessioneel over."

De zitting bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State van 29 april 2008

Verzoekers hebben op 21 januari 2006 om openbaarmaking van informatie met betrekking tot een ambtelijke missie naar Suriname gevraagd. Tegen de beslissing van de minister, maakten verzoekers bezwaar. Na de ongegrondverklaring van het bezwaar, tekenden verzoekers beroep aan bij de rechtbank Arnhem. Op 19 oktober 2007 gaf de rechtbank het oordeel. De minister kon zich niet vinden in dit oordeel en tekende hoger beroep aan bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State. De zitting vond plaats op 29 april 2008.

In de pleitnota van de vertegenwoordiger van het Ministerie van Buitenlandse Zaken is het volgende opgenomen:

"2.6 Opvallend voor de werkwijze van verweerders is dat zodra zij een naam hebben van ambtenaren of contactpersonen, zij direct in contact treden met hen en hen overstelpt met informatie en berichten. Indien deze personen vervolgens de visie van verweerders over de interpretatie van de Toescheidingsovereenkomst niet deelt, worden zij publiekelijk aan de schandpaal genageld.

2.7 Dat is gebeurd bij prof. S. door hem als verrader uit te maken, dat is gebeurd bij de heer A. (adviseur van het Ministerie van Buitenlandse Zaken; No) waar verweerders in hun verweerschrift naar verwijzen. De heer A. is ten einde raad een civiele procedure begonnen om te bewerkstelligen dat verweerders stoppen met het aantasten van zijn eer en goede naam. En dat is evenzo gebeurd bij de heer W. van het S. die eveneens wordt uitgemaakt voor verrader ("redi musu, de Surinaamse variant van NSB-er).

(...)

3.10 Het is voor appellant onacceptabel dat zijn ambtenaren en gesprekspartners voor verraders, amateurs en dies meer zij worden uitgemaakt en publiekelijk op een dergelijke wijze aan de schandpaal worden genageld!"

In het proces verbaal van de zitting zijn de volgende passages, waarin door verzoekers een en ander werd verklaard, opgenomen:

"Van belaging van ambtenaren van het ministerie of van fraude is geen sprake. De organisaties die om openbaarmaking hebben verzocht zijn niet gevaarlijk en willen niemand aan de schandpaal nagelen.

(...) menen dat de minister spijkers op laag water zoekt en dat zij worden gecriminaliseerd. Er worden geen ambtenaren gestalkt en van een brievenstroom naar het Ministerie is geen sprake. De rechten van burgers worden door appellant geschonden."

De rechtbankzitting van 21 november 2008

Bij brief van 31 oktober 2007 verzochten verzoekers in het kader van de WOB het Ministerie van Buitenlandse Zaken om een aantal stukken. Het Ministerie van Buitenlandse Zaken reageerde hier negatief op, waarop verzoekers bezwaar indienden. Tegen de door de minister genomen beslissing op het bezwaarschrift, hebben verzoekers beroep ingesteld. Dat beroep is behandeld op 21 november 2008 door de rechtbank Arnhem.

Verzoekers hebben over deze zitting een verklaring van de heer R. toegezonden. In deze verklaring gaf de heer R. aan dat tijdens de zitting door de medewerker van het Ministerie van Buitenlandse Zaken was gezegd dat verzoekers dan wel de heer J.:

- een derde persoon "redi musu" zou hebben genoemd;
- een C.V. van iemand openbaar zou hebben gemaakt;
- ambtenaren van het ministerie hebben bestookt met mail;
- gesommeerd zouden zijn door de advocaat van een derde persoon, om te stoppen met het beschuldigen van en het sturen van mailtjes naar die persoon.

De heer R. gaf in de verklaring aan dat hij zich in zijn goede naam aangetast voelde door deze smaad en laster.

Op 4 december 2008 schreef de advocate van verzoekers een brief aan het Ministerie van Buitenlandse Zaken waarin zij aangaf dat verzoekers tijdens deze zitting ervan zijn beschuldigd dat zij de heer A. voor NSB-er hadden uitgemaakt. Ook had de woordvoerder van het Ministerie van Buitenlandse Zaken gezegd dat de heer A. een juridische procedure tegen verzoekers was gestart.

Deze beschuldigingen bevatten onwaarheden en de medewerker van het ministerie van Buitenlandse Zaken tastte door deze beschuldigingen verzoekers in hun goede naam en eer aan. Eerder had deze medewerker zich al in dezelfde zin uitgelaten bij een Wob-procedure voor de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State.

Hoorzitting bij de Nationale ombudsman

Op 30 september 2009 vond een hoorzitting plaats onder leiding van de substituut Nationale ombudsman. Tijdens deze zitting hebben verzoekers en de betrokken medewerkers van het Ministerie van Buitenlandse Zaken een nadere toelichting gegeven op hun standpunten. Het verslag van deze hoorzitting is als bijlage bij dit rapport gevoegd.

Beoordeling

Het vereiste van correcte bejegening houdt onder meer in dat overheidsinstanties burgers als mens respecteren en hen beleefd behandelen. Dit betekent dat overheidsinstanties in juridische procedures, een professionele werkwijze behoren te hanteren waarbij zij de wederpartij, tijdens zittingen, behoorlijk en beleefd benaderen en bejegenen. De overheidsinstantie dient zich daarbij bewust te zijn van de voorbeeldfunctie die zij vervult.

De vraag die voorligt is of de uitlatingen die zijn gedaan door het ministerie, en die door verzoeker als onjuist, negatief en belasterend zijn betiteld waardoor zij continu in een kwaad daglicht worden gesteld, de toets aan het vereiste van correcte bejegening kunnen doorstaan. De Nationale ombudsman bespreekt de klacht aan de hand van de drie zittingen.

Bejegening tijdens de hoorzitting van 6 februari 2008

Ten aanzien van de gang van zaken tijdens de hoorzitting op 6 februari 2008 stelt de Nationale ombudsman vast dat de heer J. doordat hij in zijn ogen door de voorzitter streng werd aangesproken op een bepaald ingebracht stuk, zich onheus bejegend voelde. De Nationale ombudsman kan zich voorstellen dat de voorzitter over het inbrengen van een nog niet openbaar stuk haar verbazing heeft geuit en daarbij opmerkingen heeft gemaakt. Uit hetgeen hierover is gezegd maakt de Nationale ombudsman niet op dat de voorzitter hiermee een escalatie voor ogen had noch dat die heeft plaatsgevonden. Nu ook een dag later telefonisch contact is gezocht door de heer J. met de voorzitter, waarbij hij nog een en ander heeft uitgelegd over het bewuste stuk, kan de Nationale ombudsman niet concluderen dat er bewust een negatief beeld is geschetst door de voorzitter van de hoorzitting.

Wat betreft de grief van de heer J. dat hij tijdens de hoorzitting telkens niet zijn verhaal mocht afmaken, heeft de voorzitter aangegeven zich niet te kunnen herinneren de heer J. weinig spreektijd te hebben geven. Ook heeft de voorzitter aangegeven dat zij altijd aan de aanwezigen vraagt of alles is gezegd. Verder heeft de voorzitter verklaard dat er vele organisaties partij waren. Uit de stukken blijkt echter dat er slechts drie personen namens deze organisaties aanwezig waren. Bovendien is de heer J. de persoon die meestal namens verzoekers correspondeert en procedures voert, zodat hij in ieder geval zijn standpunt zou moeten kunnen uitdragen.

De Nationale ombudsman is van mening dat het beperkt houden van spreektijden door de voorzitter tijdens een hoorzitting verdedigbaar is. Ook is aannemelijk dat de heer J., en zijn twee medesprekers, uiteindelijk alles hebben kunnen zeggen. Maar dat neemt niet weg dat de heer J. meerdere malen in zijn verhaal kan zijn gestoord.

Gezien de uiteenlopende toelichtingen van beide kanten op deze grief, komt de Nationale ombudsman tot de conclusie dat bij de heer J. in ieder geval de indruk is gewekt dat hij beperkt werd in zijn spreektijd waardoor hij zich betutteld voelde. Echter, hieruit kan de Nationale ombudsman niet concluderen dat hij of de overige aanwezigen in een kwaad daglicht werden gesteld door onjuist of negatief handelen ten aanzien van hen of de verenigingen die zij vertegenwoordigen.

Op dit punt is de onderzochte gedraging behoorlijk.

Bejegening tijdens de zitting van de Raad van State op 29 april 2008

Uit de reacties van partijen komt het de Nationale ombudsman voor dat met name de vergelijking van de term "redi musu" door het Ministerie van Buitenlandse Zaken met een "NSB-er" verzoekers geraakt hebben.

De Nationale ombudsman stelt vast dat partijen verdeeld houdt wat de term "redi musu" exact betekent. Het gebruik van deze term, die voor het eerst door verzoekers in hun pleitnota is geïntroduceerd, heeft ontegenzeggelijk een grote emotionele lading en blijktbaar Surinaamse bevolkingsgroepen verdeeld houdt wat betreft de zwaarte van de aantijging.

Nu deze term is geïntroduceerd in een pleitnota van verzoekers, hebben verzoekers hiermee in ieder geval geen compliment willen geven aan de persoon in kwestie. De vertegenwoordiger van het Ministerie van Buitenlandse Zaken heeft vervolgens hierop bewust de term uitgelegd met een andere, in zijn ogen, vergelijkbare term die in de Nederlandse context bekend is.

De Nationale ombudsman ziet niet in waarom deze vergelijking ter zitting gemaakt moest worden. Ook in andere bewoordingen had aan de rechters duidelijk gemaakt kunnen worden welke gevoelige lading de term "redi musu" heeft. Anderzijds heeft het ministerie gereageerd op een door verzoekers geïntroduceerde term. Gezien de emotionele lading van het begrip, en daarmee een beschuldiging in de richting van de heer A., hadden verzoekers kunnen verwachten dat hierop een reactie van het Ministerie van Buitenlandse Zaken zou volgen.

Hoewel de discussie over de term "redi musu" door het Ministerie van Buitenlandse Zaken op scherp is gesteld, is naar de mening van de Nationale ombudsman hiermee niet een grens van beleefdheid overschreden. Van het zwart maken van verzoekers is dan ook geen sprake.

Ook ten aanzien van het door het ministerie gebruikte woord "procedure", die de heer A. tegen verzoekers zou zijn gestart en die niet meer dan een eenmalige sommatie betrof, overweegt de Nationale ombudsman dat het gebruik van dit woord niet belasterend is voor verzoekers. Het ministerie heeft op dit moment in de procedure met duidelijke bewoordingen aangegeven waarom zij de gegevens van de commissieleden niet wilde vrijgeven. Dat het woord "procedure" is gebruikt, terwijl er feitelijk maar één sommatie lag, kan niet leiden tot de conclusie dat verzoeker hierdoor bewust "zwart" zijn gemaakt. Ook dat het Ministerie van Buitenlandse Zaken heeft gezegd bang te zijn voor een stroom aan brieven van verzoekers, kan niet tot die conclusie leiden. Naar de Nationale ombudsman begrijpt, waren er brieven/ formulieren verspreid door verzoekers maar werden die door burgers ingezonden. In een procedure en ter zitting mogen hierover door het ministerie argumenten naar voren worden gebracht, waarbij er een situatie wordt geschetst die men vreest. De beleefdheidsnormen zijn daarmee niet overschreden. Onder deze omstandigheden is er ook geen sprake van het negatief afschilderen van verzoekers.

Ook op dit punt is de onderzochte gedraging behoorlijk.

Bejegening tijdens de zitting van de rechtbank op 21 november 2008

De Nationale ombudsman stelt vast dat de vertegenwoordiger van het Ministerie van Buitenlandse Zaken, in tegenstelling tot zijn gewoonte, voorafgaand aan de zitting de gemachtigde van verzoekers niet heeft begroet. Hij is de rechtszaal binnen gegaan, voordat verzoekers naar binnen zijn gegaan. Ook na afloop heeft hij geen contact gehad met verzoekers. Deze gang van zaken heeft bij verzoekers vraagtekens opgeroepen.

De Nationale ombudsman is van mening dat, gelet op de bestaande gespannen verhouding tussen verzoekers en het ministerie, van de vertegenwoordiger van het ministerie verwacht mag worden dat hij juist in die situatie de beleefdheidsvormen in acht neemt. Mede vanwege de reeds bestaande gespannen verhouding tussen partijen, is het gedrag van de pleitvertegenwoordiger op een bepaalde manier geïnterpreteerd door de gemachtigden van verzoekers. Hoewel de verklaring van de zijde van het Ministerie van Buitenlandse Zaken voor dit gedrag aannemelijk is, dient een vertegenwoordiger van een overheidsinstantie zich wel bewust te zijn van de functie die hij heeft en de indruk die zijn gedragingen wekken. Het had dan ook op de weg van hem gelegen om verzoekers en hun gemachtigde op normale wijze te begroeten voorafgaand aan de zitting. Tevens was het van symbolisch belang geweest om gelijk met hen de rechtszaal te betreden. De bejegening richting verzoekers is hiermee onder de maat geweest. Dit voedde bij verzoekers hun wantrouwen jegens het ministerie, hetgeen van overheidszijde simpel voorkomen had kunnen worden. De Nationale ombudsman is dan ook van oordeel dat deze gedraging als niet behoorlijk is te betitelen. De Nationale ombudsman is evenwel van mening dat door deze gedraging niet geconcludeerd kan worden dat verzoekers in een kwaad daglicht zijn gesteld. Desondanks heeft het ministerie niet de juiste beleefdheidsvormen in acht genomen waarmee in strijd met het vereiste van correcte

bejegening is gehandeld.

De onderzochte gedraging is op dit punt niet behoorlijk.

Slotbeschouwing

Op grond van de stukken die zijn overgelegd, constateert de Nationale ombudsman dat verzoekers gedreven zijn om informatie te verkrijgen aangaande de Nederlandse bestuurlijke standpunten en handelingen aangaande de nakoming van de Toescheidingsovereenkomst met Suriname. Verzoekers voeren vele procedures om in hun ogen relevante stukken en informatie te verkrijgen. Met regelmaat vindt er dan ook een procedure plaats om het doel van verzoekers te verwezenlijken.

De Nationale ombudsman stelt vast dat er gedurende de gevoerde procedures en gehouden zittingen, een spanningsveld is ontstaan tussen verzoekers en het ministerie. Beide partijen hebben de neiging om op het scherp van de snede te pleiten, hetgeen felle en stevige debatten oplevert. Beide partijen willen immers de rechter overtuigen van hun gelijk. Deze wijze van debatteren tijdens een zitting is in zijn algemeenheid acceptabel en is op zich geen reden om het overheidsoptreden niet behoorlijk te achten.

Echter, bij het voortduren van de contacten en procedures en daarbij ontmoetingen op zittingen, is het aan de overheid om zich professioneel op te (blijven) stellen door zich in te houden en zich niet mee te laten gaan in de oplopende scherpe sfeer van de debatten. De Nationale ombudsman constateert dat het ministerie dat gedurende de hiervoor besproken zittingen minder is gaan doen. Daarom had het de vertegenwoordiger gesierd als hij bij de zitting van de rechtbank de normale beleefdheidsvormen in acht had genomen. Nu van een vertegenwoordiger van een overheidsinstantie ook een voorbeeldfunctie verwacht mag worden, is er naar het oordeel van de Nationale ombudsman op dat punt dan ook sprake van een niet behoorlijk overheidsoptreden.

Van het creëren van een sfeer waarbij verzoekers voortdurend negatief worden bejegend, in een kwaad daglicht worden gesteld, en waarbij het ministerie een hetze voert tegen verzoekers, is de Nationale ombudsman echter niet gebleken. Hierbij speelt mee dat wanneer een partij veel procedures voert tegen een overheidsinstantie, waarbij de standpunten verharder, men een verharde discussie kan verwachten. De Nationale ombudsman heeft geen aanleiding gevonden om te oordelen dat verzoekers niet behoorlijk zijn bejegend.

Conclusie

De klacht over de onderzochte gedraging van het Ministerie van Buitenlandse Zaken is:

- niet gegrond ten aanzien van het onjuist, negatief en belasterend uitlaten ten aanzien van verzoekers;
- gegrond ten aanzien van het niet in acht nemen van de juiste beleefdheidsnormen tijdens de zitting van de rechtbank op 21 november 2008 wegens strijd met het vereiste van correcte bejegening.

Onderzoek

Op 17 juni 2008 ontving de Nationale ombudsman een verzoekschrift van de vereniging S. uit Nijmegen en andere partijen, ingediend door de heer J. te Nijmegen, met een klacht over een gedraging van het Ministerie van Buitenlandse Zaken te Den Haag.

Naar deze gedraging, die wordt aangemerkt als een gedraging van de minister van Buitenlandse Zaken, werd een onderzoek ingesteld.

Het resultaat van het onderzoek werd als verslag van bevindingen gestuurd aan betrokkenen.

De reactie van verzoeker gaf geen aanleiding het verslag te wijzigen.

De reactie van het Ministerie van Buitenlandse Zaken gaf aanleiding het verslag op een enkel punt aan te vullen.

Informatieoverzicht

De bevindingen van het onderzoek zijn gebaseerd op de volgende informatie:

- klachtbrief van verzoekers aan de Nationale ombudsman van 17 juni 2008 met bijlagen;
- e-mail van verzoekers aan de Nationale ombudsman van 1 december 2008 met daarbij twee verklaringen over de zitting van 21 november 2008 in Arnhem;
- brief van verzoekers aan de Nationale ombudsman van 9 december 2008;
- e-mail van verzoekers aan de Nationale ombudsman van 16 december 2008 met daarbij onder meer de verklaring van de gemachtigde van verzoekers van 4 december 2008;
- e-mail van verzoeker van 15 april 2009 en 25 mei 2009;
- stukken die op 12 augustus en 17 september 2009 door het Ministerie van Buitenlandse Zaken zijn toegezonden. Onder deze stukken bevinden zich:
  1. de stukken die betrekking hebben op de hoorzitting van 6 februari 2008, zijnde pleitnota's van verzoekers en van hun gemachtigde en een beslissing op bezwaar;

2. stukken met betrekking tot de zitting van de rechtbank zitting van 21 november 2008, zijnde een proces-verbaal van de rechtbank, de pleitnota van het ministerie, stukken rondom het wrakingsverzoek van verzoekers, en de uitspraken van de rechtbank;

3. stukken met betrekking tot de Raad van State zitting van 29 april 2008, zijnde het proces-verbaal van de Raad van State, de pleitnota's van het ministerie en van de gemachtigde van verzoekers en de uitspraak van de Raad van State;

4. Afschriften van e-mails en brieven van verzoekers aan onder meer het ministerie in de periode van mei 2007 tot en met april 2008 en een brief van 17 april 2008 waarbij een advocaat een sommatie heeft gestuurd aan verzoekers.

BIJLAGE

Het verslag van de hoorzitting door de Nationale ombudsman van 30 september 2009

Gehouden op 30 september 2009 op het kantoor van de Nationale ombudsman.

Aanwezig waren:

Namens de Vereniging S. e.a.(verzoekers):

De heer M. J.

Mevrouw mr. A. J.

De heer R. R.

De heer ing. R. M.

Namens het Ministerie van Buitenlandse Zaken:

Mevrouw mr. P. van E.

De heer mr. S. K.

Mevrouw dr. K. B.

Mevrouw drs. M. B. MA MSc

Namens de Nationale ombudsman:

Mevrouw mr. A. Stehouwer, substituut-ombudsman

De heer mr. R.E. Miedema, onderzoeker

Mevrouw Stehouwer opent de hoorzitting en verwelkomt alle aanwezigen. Zij geeft aan dat de Nationale ombudsman de klacht, zoals die is omschreven en is toegezonden, onderzoekt. Hierbij benadrukt zij dat de No geen zaken onderzoekt die onder de rechter zijn of door hem zijn afgedaan. Het zal dus niet gaan over de inhoud maar om concrete gedragingen van de kant van het Ministerie van Buitenlandse zaken tijdens zittingen.

Er zijn drie zittingen te bespreken:

de ambtelijke hoorzitting bij het Ministerie van Buitenlandse Zaken (MBZ) op 6 februari 2008

de zitting bij de Raad van State op 29 april 2008

de zitting bij de rechtbank Arnhem op 21 november 2008

Mevrouw Stehouwer stelt voor om de klachten over de gedragingen van vertegenwoordigers van de minister bij deze zittingen, zittingsgewijs te bespreken.

Mevrouw Stehouwer geeft allereerst het woord aan mevrouw J.

Mevrouw J. geeft aan dat er nog een tweede hoorzitting is geweest bij het MBZ, die ook relevant is.

Mevrouw Stehouwer geeft aan dat de Nationale ombudsman gaat proberen een beeld te vormen over de bejegening aan de hand van de drie zittingen die we hier nu gaan bespreken.

De heer K. vraagt zich af over welke precieze uitingen het hier gaat.

Mevrouw Stehouwer vraagt aan verzoekers aan te geven welke gedragingen ter zitting voor hun illustratief zijn voor de bejegening.

Hoorzitting bij het MBZ 6 februari 2008

De heer J. geeft ten eerste aan dat hij zich bij de hoorzitting beriep op een openbaar stuk. De voorzitter van de commissie heeft hem hier vervolgens streng op aangesproken. Hij was hierover verbaasd en vond dat hij hierdoor werd gedwongen bewijzen te overleggen dat hij het stuk rechtmatig had verkregen. Voorts geeft hij aan dat mevrouw Van E. een onderzoek had gelast over het door hem ter zitting ingebrachte stuk.

De heer J. geeft ten tweede aan dat wanneer hij aan het woord was tijdens de hoorzitting, hij niet zijn verhaal mocht afmaken. Hij trad namens de vereniging op maar het woord werd telkens aan mevrouw J. gegeven. Dit kwam kleinerend en betuttelend over. Er werd een beeld geschetst dat men dacht: daar is die lastpak weer.

Mevrouw J. voegt hieraan toe dat de heer J. zijn standpunt niet goed naar voren kon brengen. Er werd continu ingebroken op zijn verhaal. Hierdoor werd hij bij de procedure belemmerd.

Daarnaast zijn aan het MBZ professionele gegevens van ambtenaren gevraagd om deskundigheid te kunnen checken, maar deze vraag is opgepikt als een vraag over privégegevens. Hoewel de heer J. dit aangaf, bleef er wantrouwen over welke gegevens hij wilde hebben.

Mevrouw Van E. reageert hierop en verklaart dat er inderdaad sprake was van een ingebracht, op dat moment niet openbaar, stuk. Zij heeft daar haar verbazing over uitgesproken. Ze zag aan de uiterlijke kenmerken van het stuk dat het op dat moment een niet openbaar stuk was, dat nog naar de Tweede Kamer moest. Ze heeft daar wel een opmerking over gemaakt in de trant van dat onderzocht zou moeten worden hoe het stuk in handen van de heer J. was beland.

Mevrouw Van E. merkt tevens op de heer J. had aangegeven dat hij dit had gekregen via "zijn kanalen". De volgende dag werd zij over deze uitspraak nog telefonisch benaderd door de heer J. In dit telefoongesprek meldde de heer J. dat zij "zijn kanalen" niet zo letterlijk moest nemen. Ook vertelde hij in dit telefoongesprek van welk kamerlid hij dit stuk had gekregen.

Verder verklaart mevrouw Van E. dat zij zich herinnert dat er veel partijen waren, met meerdere woordvoerders. Zij probeert altijd iedereen aan het woord te laten. Ze heeft ook tijdens deze zitting geprobeerd ordening aan te brengen en aangedrongen op bondigheid. Zij kan zich niet herinneren dat ze vragen voor de heer J. aan mevrouw J. heeft gesteld en dat de heer J. niet mocht antwoorden. In die fase van een hoorzitting is dat ook niet aan de orde: partijen mogen eerst hun schriftelijke bezwaarschrift toelichten. Het vragenstellen komt later aan bod.

Daarnaast vraagt ze altijd aan het eind van een hoorzitting of de aanwezigen alles hebben gezegd of naar voren hebben kunnen brengen. Zo ook in dit geval. Uiteindelijk heeft iedereen alles volledig aan de orde kunnen stellen en kunnen voorlezen. Ook aan de lengte van de hoorzitting kan al worden afgelezen dat iedereen volledig aan bod heeft kunnen komen.

De heer R. geeft aan dat hij het verhaal van de heer J. onderschrijft.

De heer J. geeft aan dat er maar drie woordvoerders aanwezig waren.

De heer K. legt, desgevraagd door mevrouw Stehouwer, ten aanzien van een opmerking in het verslag van de hoorzitting van de heer Van den B. uit dat hij heeft gezegd dat de aanwezigen zich tot het bestuursrechtelijk proces moesten beperken. De argumenten die door de heer J. en anderen werden aangevoerd tijdens de zitting gingen niet over de

Wob-beslissing, in welk kader de hoorzitting plaatsvond, maar over andere argumenten rondom het handhaven van de Toescheidingsovereenkomst (TO).

De heer J. verklaart dat hij het bewuste stuk, dat niet openbaar zou zijn geweest, zonder voorbehoud van een Kamerlid heeft ontvangen. Het Kamerlid heeft later nog gezegd dat het stuk al openbaar was. De heer J. wist niet beter dan dat het openbaar was. Maar door de reactie van mevrouw Van E. kreeg hij het gevoel dat hij iets deed dat niet correct was.

Zitting Raad van State 29 april 2008

Mevrouw J. geeft aan dat tijdens deze zitting als onnodig grievend is ervaren dat is gezegd dat de heer J. en overige verzoekers bepaalde personen hinderlijk zouden volgen als er bekendheid wordt gegeven aan bepaalde functionarissen.

Er waren kwalificaties gegeven over de procedure die de heer A. zou hebben gestart. Er lag een sommatie van de heer A. maar de vertegenwoordiger van het MBZ heeft hierover gezegd dat er "een procedure" liep. Dit was volgens mevrouw J. onjuist.

Daarnaast is door het MBZ gezegd dat er wel 80 e-mails per dag naar een medewerker van het MBZ zouden zijn gestuurd en zijn de woorden "redi musu" gerelateerd aan "NSB-er". Deze woorden zijn niet afkomstig van de heer J., maar zijn ingebracht via de pleitnota van mevrouw J. Het was niet de bedoeling om mensen te beledigen. Maar het MBZ heeft het volgens mevrouw J. op deze manier wel gebruikt als belediging.

"Redi musu" waren slaven die met blanken werkten, maar NSB-ers stonden in de oorlog aan de verkeerde kant. Dit zou de vereniging en de heer J. nooit hebben gezegd. Het MBZ heeft nu een zware lading aan dit begrip gegeven en daarmee is een grens overschreden.

De heer K. geeft aan dat de heer J. niet bij de Raad van State en de bewuste rechtbankzittingen aanwezig is geweest. Verder geeft de heer K. aan dat de term "redi musu" weldegelijk beledigend is en vergelijkbaar is met de term "NSB-er". De term "redi musu" ziet namelijk op slaven die werden ingehuurd door blanke slaveneigenaars om weggelopen slaven terug te brengen onder gebruikmaking van geweld.

Nadat de heer K. van te voren was nagegaan welke leden van de Raad van State de zaak zouden behandelen, heeft hij de term, die als eerste is genoemd in de pleitnota van verzoeker, bewust nog nader toegelicht en de vergelijking getrokken om aan te geven wat er mee wordt bedoeld en dat de vergelijking met de term "NSB-er" hier terecht wordt gebruikt.

De heer K. geeft aan dat, wat betreft het grote aantal brieven dat opeens bij het ministerie op allerlei plekken binnen kwam, in het kader van een goede bedrijfsvoering is gezegd dat alle brieven naar één openbaar gemaakt adres gestuurd konden worden. Normaal ontvangt de desbetreffende afdeling drie burgerbrieven per week. Nu binnen enkele weken

150 brieven.

Mevrouw B. licht toe dat haar afdeling soms hele pakketten aan brieven en formulieren ontving en dat alles stuk voor stuk is behandeld. Bij navraag bleken dan sommige afzenders echter niet te weten waar het over ging en was men onbekend met het sturen van dergelijke brieven.

De heer K. zegt dat er voor gekozen is om één postadres te hanteren en niet de professionele gegevens van individuele ambtenaren openbaar te maken om te voorkomen dat deze brieven verspreid bij het ministerie binnen zouden komen. De heer K. constateert dat het ministerie verzoekers er niet van heeft kunnen overtuigen dat de professionele gegevens van deze ambtenaren niet relevant waren.

De heer J. zegt dat er nu een onjuist beeld is geschetst aangezien zij geen gegevens van personen hebben gevraagd om naar diezelfde personen brieven te gaan schrijven. Alle brieven van burgers zijn geadresseerd aan de minister van Buitenlandse Zaken. De minister van Buitenlandse Zaken heeft in de Tweede Kamer zelf een en ander over de commissie gezegd, die contact had met Suriname. Daarom wilde hij weten wie die commissieleden waren en wat hun deskundigheid was. Dit heeft geresulteerd in de vraag om gegevens. Deze vraag staat los van de brieven aan het MBZ.

De heer J. voert aan dat hij ook in de discussie over de deskundigheid van de heer A. in een kwaad daglicht werd gesteld. Er was een sommatie ontvangen van de advocaat van de heer A. Maar het MBZ bracht het alsof er een juridische procedure liep tegen de vereniging.

Er werden argumenten gebruikt die er niet toe deden. Bovendien is A. niet verder gegaan met de sommatie omdat er kennelijk geen grondslag voor was.

De heer K. geeft aan dat het MBZ uitging van een procedure. De gemoedstoestand van de heer A. was zodanig dat hij ten einde raad een advocaat heeft moeten inschakelen en een sommatie heeft laten uitgaan. Daarna is er schriftelijk contact geweest tussen de advocaat van de heer A. en de heer J.

Het MBZ moest bij de rechter duidelijk maken, in het kader van een Wob-procedure welke informatie en niet openbaar mocht worden gemaakt. Verzoeker vroeg de namen van de deskundigen, betrokken bij de onderhandelingen over de TO en informatie over de deskundigheid van deze personen. Dat was het onderwerp van de procedure bij de rechtbank. Nu er al één deskundige door verzoekers aan de schandpaal was genageld, die zich gedwongen zag een advocaat in de arm te nemen om zijn goede naam te verdedigen, heeft het ministerie besloten om de namen van andere deskundigen niet vrij te geven.

In een dergelijk geval wordt het algemeen openbaarheidsbelang afgewogen tegen de door de uitzonderingsgronden van de Wob beschermde belangen. En in dit kader gingen deze

laatste belangen voor op het algemene openbaarheidsbelang. De Raad van State heeft vervolgens geoordeeld dat de minister terecht deze afweging zo heeft mogen maken en de minister gelijk gegeven.

De heer J. geeft aan dat de heer A. niet aan de schandpaal is genageld. Zij wilden de feiten rondom de TO weten. Deze uitlating van de minister is ook een klacht waard.

Zitting rechtbank Arnhem 21 november 2008

De heer K. licht toe dat hij voorafgaand aan de zitting, mevrouw J. op de gang in een nisje in gesprek zag zitten met haar cliënten en dat hij, in tegenstelling tot wat hij meestal doet, niet de pleitnota aan haar heeft gegeven, juist om het drukke gesprek niet te verstoren. Om diezelfde reden heeft hij haar geen hand gegeven, iets dat hij normaal voor zittingen wel doet.

Hij heeft zich daarom direct bij de bode gemeld en toen de bode de zaak uitriep, heeft hij aanvankelijk gewacht en is hij alleen naar binnengegaan toen de bode nog tweemaal de zaak had uitgeroepen. Mevrouw J. kwam niet direct. Na de derde oproep van de bode kwam mevrouw J. ook binnen met haar cliënten.

De heer R. geeft aan dat hij die dag vroeg aanwezig was maar de heer K. niet door de hoofdingang heeft zien in- en uitlopen. Hij verwijst naar zijn verklaring van 1 december 2008.

De heer K. geeft aan dat via de normale in- en uitgang is gekomen en dat hij na afloop nog koffie heeft gedronken in de koffie-corner van de rechtbank. Hij heeft mevrouw J. voor en na afloop van de zitting niet meer gesproken.

Mevrouw Stehouwer geeft de aanwezigen de gelegenheid tot een slotwoord.

De heer J. verklaart dat hij niet veel meer toe te voegen heeft omdat het meer van het zelfde zou zijn. Hij denkt dat mevrouw Stehouwer een aardig beeld heeft gekregen van wat er is gebeurd.

Mevrouw J. zegt tot slot dat:

- zij in de rechtbank Arnhem zat te wachten en richting de trap keek. Zij heeft de heer K. daar niet voorbij zien komen. Nu ook de heer R. de heer K. niet heeft gezien, vraagt ze zich af hoe dat kan;
- zij wil opmerken dat volgens het MBZ de gestelde 80 e-mails van de heer J. zouden zijn. De brieven/formulieren waren afkomstig van burgers;
- het feit dat de heer K. voorwerk heeft gedaan om te weten welke rechters aanwezig zouden zijn, erop wijst dat het MBZ de vereniging S. en de heer J. in een bepaald daglicht

wilde stellen;

- het ministerie ook bij de rechtbank Arnhem de "procedures rondom A." heeft genoemd terwijl al duidelijk was dat het bij een sommatie was gebleven. Dit schept een onjuist beeld.

De heer K. zegt tot slot dat hij het vervelend vindt dat verzoeker zich onheus bejegend voelt. Hij heeft hem niet willen beschuldigen, en dat ook niet gedaan. De heer K. zegt dat hij in zijn optiek netjes heeft gehandeld. Het is vervelend dat men een verkeerd beeld heeft gekregen.

Mevrouw Van E. merkt tot slot op dat het enkele feit dat er na de sommatie geen vervolprocedure heeft plaatsgevonden, niet betekent dat er geen gronden waren om dat wel te doen. Er kunnen immers overwegingen zijn van verschillende aard om een vervolg achterwege te laten.

Mevrouw Stehouwer licht toe dat na rondzending van het verslag van de hoorzitting aan de aanwezigen een verslag van bevindingen zal worden opgesteld. Zij sluit de hoorzitting af en bedankt de aanwezigen voor hun komst en bijdrage.

Bevindingen

Zie onder Beoordeling.

Achtergrond